

บทที่ 1

บทนำ

ประเทศไทยเป็นประเทศที่กำลังพัฒนา โดยมีการเกษตรเป็นสาขาเศรษฐกิจที่มีความสำคัญที่สุด ถึงแม้ประเทศไทยจะพยายามพัฒนาอุตสาหกรรมเป็นเวลากว่าสองทศวรรษแล้วก็ตาม ภาคการเกษตรก็ยังคงเป็นภาคการผลิตใหญ่ของประเทศ เนื่องจากประชากรร้อยละ 62.20 ของผู้มีงานทำในปี 2530 ทำงานอยู่ในภาคเกษตร (กรมแรงงาน, 2530) ในขณะที่ยวกันสินค้าด้านการเกษตรก็ยังคงเป็นสินค้าออกที่สำคัญอยู่มาก ดังจะเห็นได้จากในช่วงแผนพัฒนาฉบับที่ 1 มูลค่าสินค้าออกเกษตรมีสัดส่วนสูงถึงร้อยละ 88.30 ของมูลค่าสินค้าออกทั้งหมด และในช่วงแผนพัฒนาฉบับที่ 5 สินค้าออกเกษตรก็ยังคงมีสัดส่วนสูงถึงร้อยละ 66.10 ของมูลค่าส่งออกทั้งหมด (มิ่งสรรพ ขาวสะอาด, 2529)

เป้าหมายที่สำคัญในการพัฒนา เศรษฐกิจของประเทศไทยคือ การเพิ่มผลผลิตหรือรายได้ประชาชาติ ในขณะที่เดียวกันรัฐบาลก็พยายามที่จะลดปัญหาความยากจนและปัญหาการกระจายรายได้ของประชากร ให้น้อยลง ไปด้วย สำหรับการเพิ่มผลผลิตการเกษตรนั้นอาจทำได้ 2 ทางคือ การเพิ่มผลผลิตต่อไร่ หรือเพิ่มผลผลิตโดยการขยายพื้นที่การเพาะปลูกให้มากขึ้น ซึ่งในอดีตที่ผ่านมาการเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรของประเทศไทยเกิดจากการขยายพื้นที่การเพาะปลูกเป็นสำคัญ แต่ปัจจุบันการเพิ่มผลผลิตโดยวิธีที่กล่าวมาทำได้ยากขึ้น เพราะที่ดินเป็นปัจจัยที่มีอยู่จำกัด และกลายเป็นปัญหาสำคัญซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาการผลิตทางการเกษตรในปัจจุบัน ปัญหาเกี่ยวกับที่ดินทำกินทางการเกษตรได้แก่ ขนาดถือครองที่ดิน ซึ่งนับวันจะมีขนาดเล็กลง และปัญหาสิทธิถือครองที่ดินซึ่งจะเห็นได้ว่าเกษตรกรที่ไม่มีที่ทำกินของตนเองมีจำนวนมากขึ้นตามลำดับ

ข้อมูลทางสถิติได้ชี้ให้เห็นว่า พื้นที่ถือครองทางการเกษตร ได้เพิ่มขึ้นจาก 116.44 ล้านไร่ ในปี 2521 เป็น 128.60 ล้านไร่ ในปี 2528 ในขณะที่พื้นที่ถือครองสูงที่สุดพื้นที่ในกรรมสิทธิ์และพื้นที่เช่าของเกษตรกร ได้เพิ่มขึ้นด้วย พื้นที่เช่ามีประมาณร้อยละ 11 ถึงร้อยละ 12 ของพื้นที่ถือครอง ในช่วงเวลาเดียวกันนี้สัดส่วนของพื้นที่เช่าในภาคเหนือสูงกว่าพื้นที่เฉลี่ยของประเทศ กล่าวคืออยู่ระหว่างร้อยละ 13 ถึงร้อยละ 18 นับว่าสูงเป็นอันดับสองรองจากภาคกลาง (ดังแสดง ในตารางที่ 1.1 และ 1.2) โดยจะเห็นได้ว่าอัตราพื้นที่เช่าได้สูงขึ้นมากในปี 2528 ซึ่งข้อมูลนี้ได้แสดงถึงความรุนแรงของปัญหาการเช่าที่ดินที่มีอยู่ในภาคเหนือ

ตารางที่ 1.1 เปรียบเทียบลักษณะการถือครองที่ดินทางการเกษตรของประเทศและภาคเหนือ

หน่วย : ไร่

พ.ศ.	พื้นที่ถือครองทางการเกษตร	พื้นที่ของตนเอง	พื้นที่เช่า	พื้นที่เช่าต่อพื้นที่ถือครองทางการเกษตร (ร้อยละ)
<u>ทั่วประเทศ</u>				
2521	116,441,234	95,020,284	14,741,415	12.66
2524	121,293,839	102,778,729	14,091,462	11.62
2525	123,586,793	103,925,409	13,681,970	11.07
2526	124,230,250	104,527,965	13,876,979	11.17
2527	125,313,764	105,098,269	13,954,968	11.14
2528	128,603,472	104,627,196	16,519,845	12.85

ตารางที่ 1.1 (ต่อ)

หน่วย : ไร่

พ.ศ.	พื้นที่ถือครองทาง การเกษตร	พื้นที่ของตนเอง	พื้นที่เช่า	พื้นที่เช่าต่อพื้นที่ ถือครองทาง การเกษตร (ร้อยละ)
<u>ภาคเหนือ</u>				
2521	24,400,413	19,114,238	3,906,370	16.01
2524	26,649,356	21,419,128	3,687,636	13.84
2525	27,577,603	21,195,566	3,926,671	14.05
2526	27,939,894	21,490,300	4,117,965	14.74
2527	28,346,289	21,611,522	4,248,020	14.99
2528	29,170,082	20,984,022	5,531,576	18.96

ที่มา : โภษะ สหายจันทร์, 2530

ตารางที่ 1.2 ลักษณะการถือครองที่ดินทางการเกษตรของประเทศไทยเป็นรายภาค ปี พ.ศ. 2523

หน่วย : ล้าน เฮกตาร์

ภาค	พื้นที่ถือครองทางการเกษตร			รวม
	พื้นที่ของตนเอง	พื้นที่เช่า	อื่น ๆ	
เหนือ	3.28	0.61	0.27	4.16
ตะวันออกเฉียงเหนือ	7.38	0.30	0.34	8.01
กลาง	3.30	1.20	0.16	4.66
ใต้	2.05	0.10	0.06	2.21
รวมทั้งหมด	16.00	2.21	0.83	19.04

ที่มา : สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

จากการรวบรวมข้อมูลของ Chirapanda, S. (1983) ในปี พ.ศ. 2523 นั้นพบว่าในภาคเหนือนั้น จังหวัดเชียงใหม่เป็นจังหวัดที่ประสบปัญหาการเช่ามากที่สุดจังหวัดหนึ่ง เนื่องจากเป็นจังหวัดที่มีพื้นที่เช่าคิดเป็นร้อยละ 22 ของพื้นที่ทางการเกษตรและมีจำนวนผู้เช่าคิดเป็นร้อยละ 26 ของครัวเรือนเกษตรกร พื้นที่เช่าของเกษตรกรในจังหวัดเชียงใหม่ยังคงมีแนวโน้มสูงขึ้นมากกว่าร้อยละ 22.66 ในปี พ.ศ. 2527 เป็นร้อยละ 28.68 ในปี พ.ศ. 2528 (ดังแสดงในตารางที่ 1.3) และเมื่อเปรียบเทียบกับอัตราส่วนของผู้เช่าเฉลี่ยของภาคเหนือ ซึ่งมีค่าเท่ากับร้อยละ 18.96 จะเห็นว่าอัตราร้อยละของการเช่า ในรูปของผู้เช่าในจังหวัดเชียงใหม่สูงกว่าภาคเหนือโดยเฉลี่ยถึงร้อยละ 51.3

ตารางที่ 1.3 แสดงลักษณะการถือครองที่ดินทางการเกษตรของจังหวัดเชียงใหม่ ในปี 2527 และปี 2528

หน่วย : ไร่

ปี	พื้นที่ถือครองทางการเกษตร	พื้นที่ของตนเอง	พื้นที่เช่า	พื้นที่อื่น ๆ	พื้นที่เช่าต่อพื้นที่ถือครองทางการเกษตร (ร้อยละ)
2527	1,390,130	917,750	314,940	157,440	22.66
2528	1,443,100	858,606	413,820	170,674	28.68

ที่มา : สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

เมื่อพิจารณาด้านครัวเรือนเกษตรกรผู้เช่าในจังหวัดเชียงใหม่ในปี 2529 (ดังแสดงในตารางที่ 1.4) จะเห็นได้ว่าร้อยละของครัวเรือนที่เช่าที่ดินทำกินทั้งหมดมีอยู่สูงถึง 24.18 และถ้ารวมครัวเรือนที่ต้องเช่าที่ดินเพิ่มขึ้นด้วยก็จะปรากฏว่าครัวเรือนที่ต้องทำการเช่าที่ดินในจังหวัดเชียงใหม่มีสูงถึง ร้อยละ 38.43

ตารางที่ 1.4 แสดงจำนวนครัวเรือนเกษตรกรในจังหวัดเชียงใหม่จำแนกตามกรรมสิทธิ์ในที่ดิน ปี พ.ศ. 2529

กรรมสิทธิ์ในที่ดิน	จำนวนครัวเรือน	ร้อยละ
ครัวเรือนที่มีที่ดินทำกินของตนเองอย่างเพียงพอ	97,586	61.57
ครัวเรือนที่ต้องเช่าที่ดินทำกินเพิ่ม	22,586	14.25
ครัวเรือนที่เช่าที่ดินทำกินทั้งหมด	38,317	24.18
รวม	158,489	100.00

ที่มา : สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

ปัญหาการเช่าในจังหวัดเชียงใหม่ ยิ่งปรากฏชัดเจนมากขึ้นเมื่อพิจารณาสัดส่วนของครัวเรือนเกษตรกรผู้เช่าในแต่ละอำเภอ สัดส่วนของอำเภอที่มีครัวเรือนผู้เช่าที่สูงมากคือระหว่างร้อยละ 30 - 58 มีถึง 16 อำเภอ หรือคิดเป็น ร้อยละ 80 ของอำเภอทั้งหมดในจังหวัดเชียงใหม่ โดยพบว่า อำเภอที่มีสัดส่วนของครัวเรือนผู้เช่าสูงสุดอยู่ที่อำเภอเมือง คือร้อยละ 58 รองลงมาได้แก่ อำเภอสันทราย ร้อยละ 55 และอำเภอแมริมร้อยละ 50 อำเภอตอขสเกิดร้อยละ 49 ซึ่งทั้งหมดนี้อยู่ในเขตเกษตรชลประทาน และเป็นเขตการผลิตที่สำคัญของจังหวัด อำเภอที่มีผลผลิตการเกษตรสูงและมีอัตราการเช่าค่อนข้างสูง (ร้อยละ 33 - 37) ด้วย ได้แก่ อำเภอสันป่าตองและอำเภอหางดง (ดังแสดงในตารางที่ 1.5)

ตารางที่ 1.5 แสดงร้อยละของกรรมสิทธิ์ในที่ดินเป็นรายอำเภอของจังหวัดเชียงใหม่ ปี พ.ศ. 2529

อำเภอ	ครัวเรือนที่ทำกินเพียงพอ	ครัวเรือนผู้เช่า		รวม
		เช่าเพิ่ม	เช่าทั้งหมด	
เมือง	42	20	38	58
จอมทอง	57	15	28	43
เชียงดาว	58	12	30	42
ดอยสะเก็ด	51	19	30	49
ฝาง	62	12	26	38
พร้าว	55	20	25	45
แม่แจ่ม	93	4	3	7
แม่แตง	68	15	17	32
แม่ริม	50	15	35	50
แม่อาว	53	14	33	47
สะเมิง	73	18	9	27
สันกำแพง	63	13	24	37
สันทราย	45	20	35	55
สันป่าตอง	63	13	24	37
สารภี	53	25	22	47
หางดง	63	13	24	37
อมก๋อย	91	1	8	9
ฮอด	79	10	11	21
ดอยเต่า	63	18	19	37
เวียงแหง	67	9	24	33

ที่มา : สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

ในด้านรูปแบบของการจ่ายค่าเช่าเห็น รูปแบบการจ่ายค่าเช่าในจังหวัด เชียงใหม่ มีความซับซ้อนและหลากหลาย และจ่ายค่าเช่าสูง รูปแบบการจ่ายค่าเช่ามีทั้งที่เป็น การแบ่งปันผลผลิต (share cropping) ซึ่งมีอัตราค่าเช่าที่แตกต่างกันไป คือ แบบแบ่งครึ่งผลผลิต แบ่งหนึ่งในสาม หรือแบ่งในอัตราอื่น หรือเป็นแบบอัตราตายตัว (fixed rates) ซึ่งมีอัตราค่าเช่าที่แตกต่างกันไป และบางกรณีการเก็บค่าเช่ามีความซ้ำซ้อนมากขึ้น โดยมีการเก็บค่าเช่าทั้งในฤดูฝนและฤดูแล้ง (โชติรัตน์ วิมุกตะลพ, 2531) ทำให้มีอัตราค่าเช่าที่สูงมากขึ้น ซึ่งรัฐบาลได้แก้ปัญหาโดยการผ่านกฎหมายออกมาสองฉบับคือ พระราชบัญญัติควบคุมค่าเช่านา พ.ศ. 2517 (ต่อมาแก้ไขเปลี่ยนแปลงเป็น "พระราชบัญญัติที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. 2524") และพระราชบัญญัติปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. 2518 แต่พระราชบัญญัติทั้งสองยังไม่มียผลในทางปฏิบัติเท่าที่ควร (อาพันธ์ กาญจนพันธ์, 2528) เนื่องจากอัตราค่าเช่านาในจังหวัดเชียงใหม่ยังคงมีหลายรูปแบบแตกต่างกันไป และยังมีอัตราค่าเช่าที่สูงกว่าที่กฎหมายกำหนด ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว

จากสภาพความรุนแรงของปัญหาการเช่าที่ดินในจังหวัดเชียงใหม่ ในแง่ การเพิ่มขึ้นของการเช่าและอัตราค่าเช่าที่สูงอีกทั้งมีรูปแบบและอัตราค่าเช่าที่แตกต่างกันดังกล่าว การศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลกระทบต่อข้อกำหนดรูปแบบและอัตราค่าเช่าที่นาในจังหวัด เชียงใหม่ ซึ่งมาจากการตัดสินใจของเจ้าของที่ดินในการให้เช่าและของผู้เช่า ในการเช่าที่ดินในจังหวัดเชียงใหม่ จึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่จะนำไปสู่แนวทางในการพิจารณา แก้ไขปัญหาอัตราค่าเช่าสูงได้ แต่เนื่องจากการศึกษาปัญหาการเช่าที่ดินในจังหวัดเชียงใหม่ ที่ผ่านมามีอยู่ไม่มากนัก และส่วนใหญ่จะเป็นการศึกษาโดยพิจารณาเฉพาะทางด้านผู้เช่า เท่านั้นทำให้ขาดข้อมูลทางด้านผู้ให้เช่าที่ดิน การศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลกระทบต่อข้อกำหนด รูปแบบและอัตราค่าเช่าที่นานี้จะเป็นการศึกษาถึงการตัดสินใจของผู้ให้เช่าและผู้เช่าที่ดินทั้งสองด้านพร้อมกัน โดยจะพิจารณาสาเหตุของความแตกต่างของรูปแบบการให้เช่าและอัตราค่าเช่าในจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งถ้าขาดการศึกษาทางด้านผู้ให้เช่าแล้วการที่จะเข้าใจในเรื่อง การกำหนดรูปแบบการให้เช่าและอัตราค่าเช่าก็จะไม่สมบูรณ์

1.1 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

เนื่องจากการศึกษาเกี่ยวกับค่าเช่านาในจังหวัดเชียงใหม่ที่ผ่านมา ยังไม่มีการทดสอบในเชิงปริมาณถึงปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการกำหนดรูปแบบการเช่า และอัตราค่าเช่าที่นาซึ่งเป็นข้อมูลที่สำคัญในการศึกษาค่าเช่านาในจังหวัดเชียงใหม่ และข้อมูลจากการศึกษาส่วนใหญ่จะศึกษาข้อมูลเบื้องต้นเฉพาะด้านผู้เช่าเท่านั้น ทำให้ขาดข้อมูลที่สำคัญด้านเจ้าของที่ดิน ซึ่งการกำหนดอัตราค่าเช่าที่ดินและรูปแบบการคิดค่าเช่านั้น เป็นผลจากการตัดสินใจของเจ้าของที่ดินในการให้เช่าและของผู้เช่าในการที่ดิน ดังนั้นวัตถุประสงค์หลักของการศึกษานี้คือ

ศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการกำหนดรูปแบบการเช่า และอัตราค่าเช่าของที่นาในจังหวัดเชียงใหม่ โดยวิธีการทดสอบสมมุติฐานทางสถิติ และสอบถามข้อมูลทั้งเจ้าของที่ดินและผู้เช่าคู่กรณีของเจ้าของที่ดิน เพื่อให้ทราบถึงปัจจัยที่มีผลกระทบต่อารกำหนดรูปแบบการเช่าและอัตราค่าเช่าของที่นาในจังหวัดเชียงใหม่ ได้ดียิ่งขึ้น

1.2 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ข้อมูลจากการศึกษาจะเป็นประโยชน์ แก่การศึกษาในเรื่องที่เกี่ยวข้อง และเป็นแนวทางสำหรับการศึกษาค้นคว้าวิจัยในเรื่องเดียวกันต่อไป
2. เป็นแนวทางในการวางแผนนโยบายในเรื่องการกำหนดอัตราค่าเช่าและรูปแบบของการจ่ายค่าเช่าที่เหมาะสมของรัฐบาล

1.3 ขอบเขตของการศึกษา

1. การศึกษาที่มุ่งศึกษาเฉพาะปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการกำหนดรูปแบบและอัตราค่าเช่าที่นาในจังหวัดเชียงใหม่

2. การศึกษามุ่งศึกษาในท้องถิ่นที่มีปัญหาการเช่านาสูง โดยเลือกเอาท้องที่ที่อยู่ในเขตชลประทาน ได้แก่ อำเภอสันทราย อำเภอแม่แตง และอำเภอสันป่าตอง และเขตอาศัยน้ำฝน ได้แก่ อำเภอสันกำแพง อำเภอจอมทอง และอำเภอบ้านโฮ่ง จังหวัดลำพูน เนื่องจากข้อมูลอำเภอที่เช่านาสูงในจังหวัดเชียงใหม่ยังขาดระบบพื้นที่สำคัญในการนำไปทดสอบสมมติฐานได้ และอำเภอบ้านโฮ่ง เป็นอำเภอหนึ่งในจังหวัดลำพูนที่มีครัวเรือนผู้เช่าสูง และมีระบบพื้นที่สำคัญในการศึกษาเพื่อทดสอบสมมติฐาน และเป็นอำเภอที่มีเขตติดต่อกับจังหวัดเชียงใหม่ทั้งฝั่งพงษ์สำหรับการศึกษากว่าจังหวัดเชียงใหม่ได้

1.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ลักษณะของข้อมูลที่จะใช้ในการศึกษา

ในการศึกษานี้จะใช้ข้อมูลปฐมภูมิและข้อมูลทุติยภูมิ โดยข้อมูลทุติยภูมิจะเก็บรวบรวมจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยทั่วไป เช่น สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กรมการปกครอง สำนักงานเกษตรอำเภอ ที่ว่าการอำเภอ เพื่อให้ทราบถึง ข้อมูลประชากรที่ต้องการศึกษาสภาพท้องที่และพื้นที่ปลูก ข้อมูลปฐมภูมิจะเก็บรวบรวมโดยการสัมภาษณ์เจ้าของที่ดินและผู้เช่า รวมทั้งผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยทั่วไปด้วย ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาประกอบด้วยข้อมูลดังต่อไปนี้

1) อาชีพ (อาชีพหลักและอาชีพรอง) ของเจ้าของที่ดินและผู้เช่า ที่อยู่อาศัยและภูมิลำเนาของเจ้าของที่ดิน การถือครองที่ดินและการใช้ที่ดิน ขนาดที่ดินให้เช่า และที่ตั้งของที่ดิน

2) ลักษณะการจ่ายค่าเช่าเกี่ยวกับรูปแบบค่าเช่า อัตราค่าเช่า และเงื่อนไขในการเช่าอื่น ๆ

3) ความสัมพันธ์ระหว่างผู้เช่าและเจ้าของที่ดิน

4) หลักเกณฑ์และเหตุผลที่ให้เช่าและการเช่าที่ดินของเจ้าของที่ดินและผู้เช่ารวมทั้งปัจจัยหรือเหตุผลที่มีต่อการกำหนดรูปแบบการเช่าและอัตราค่าเช่า

5) ผลผลิตในการผลิตพืชทั้งในฤดูฝนและฤดูแล้ง

- 6) การใช้ปัจจัยการผลิต ในการผลิตพืช
- 7) รายได้จากการประกอบอาชีพอื่นของผู้เช่า

2. การเลือกตัวอย่าง

1. การเลือกอำเภอตัวอย่าง เนื่องจากการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการกำหนดรูปแบบและอัตราค่าเช่าที่นาในจังหวัดเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์ที่ต้องการศึกษากลุ่มประชากรเจ้าของที่นาให้เช่าและผู้เช่าที่นา จากอำเภอที่ลักษณะครอบคลุมที่สำคัญ 3 ประการ คือ

- 1) อำเภอที่มีครัวเรือนผู้เช่าสูง
- 2) อำเภอที่มีขนาดการถือครองที่ดินทั้งหมด ทั้งขนาดเล็กและขนาดใหญ่
- 3) อำเภอที่อยู่ในเขตชลประทาน และในเขตที่ดอนอาศัยน้ำฝน

จากข้อมูลที่ได้จากการสำรวจของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร และสำนักงานเกษตรอำเภอ นำมาพิจารณาหาอำเภอตัวอย่างที่เข้าข่ายวัตถุประสงค์ของการศึกษา ได้แก่ อำเภอสันทราย อำเภอแม่แตง อำเภอสันป่าตอง ซึ่งอยู่ในเขตชลประทานและอำเภอสันกำแพง อำเภอจอมทอง ซึ่งอยู่ในเขตที่ดอนอาศัยน้ำฝน และอำเภอบ้านโฮ่ง จังหวัดลำพูน ซึ่งเป็นอำเภอที่มีการเช่านาสูงและอยู่ติดต่อกับจังหวัดเชียงใหม่มีลักษณะในหลาย ๆ ด้านคล้ายคลึงกันมากกับการเกษตรในจังหวัดเชียงใหม่อีกทั้งมีระบบพืชที่สำคัญเพียงพอที่จะนำมาทดสอบสมมติฐานในการศึกษานี้ได้จึงได้นำเอาอำเภอนี้เข้ามาศึกษาด้วย

2. การเลือกตำบล หมู่บ้านและครัวเรือนตัวอย่าง ได้จากการออกแบบสำรวจข้อมูล เพื่อหากรอบประชากร (population frame) ของอำเภอที่ต้องการศึกษา เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับรายชื่อเจ้าของที่ดินและผู้เช่าทุกหมู่บ้าน พร้อมทั้งรายละเอียดขนาดพื้นที่ดินให้เช่า จำนวนผู้เช่า ลักษณะพืชที่ปลูก ตลอดจนรายละเอียดที่เกี่ยวข้องในการนำมาพิจารณาหากกลุ่มตัวอย่างในครั้งนี้นี้ ต่อจากนั้นจึงทำการสุ่มหากกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น

(Stratified Random Sampling) โดยยึดเจ้าของที่ดินเป็นหลัก โดยพิจารณาจัดกลุ่มเจ้าของที่ดินที่มีขนาดใหญ่และเล็ก และระบบการปลูกพืชที่สำคัญของผู้เช่า แล้วกำหนดโควตาในแต่ละกลุ่มตามความเหมาะสมแล้วสุ่มตัวอย่างออกมา ในที่สุดก็ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 341 คน ซึ่งแบ่งเป็นเจ้าของที่ดิน 114 คน ซึ่งมีที่ดินอยู่ในอำเภอที่ศึกษาดังนี้ คือ

ตารางที่ 1.6 จำนวนเจ้าของที่ดิน จำแนกตามอำเภอที่ตั้งนาให้เช่า

อำเภอ	จำนวน	ร้อยละ
สันทราย	26	22.8
แม่แตง	17	14.9
สันป่าตอง	26	22.8
สันกำแพง	17	14.9
จอมทอง	14	12.3
บ้านโฮ้ง	14	12.3

รวม

114

100.0

หมายเหตุ

จากเจ้าของที่ดิน 114 คน มีผู้เช่าคู่อกรณที่ศึกษา 227 คน